

به نام خدا

بررسی تعاملات مثبت معلمان و دانش آموزان در فرآیند آموزش

مؤلف :

فاطمه بهنام نیا

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: بهنام نیا، فاطمه، ۱۳۶۷
عنوان و نام پدیدآور: بررسی تعاملات مثبت معلمان و دانش آموزان در فرآیند آموزش / مولف فاطمه بهنام نیا.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۱۰۸ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۰۷۰-۷-۷
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: فرآیند آموزش - معلمان - دانش آموزان - تعاملات مثبت
رده بندی کنگره: PN۲۱۳۰
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۱۰
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۳۶
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: بررسی تعاملات مثبت معلمان و دانش آموزان در فرآیند آموزش

مولف: فاطمه بهنام نیا

ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

چاپ: زبرجد

قیمت: ۱۰۸۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۰۷۰-۷-۷

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

چاپ و نشر ایران
Chaponashr.ir

فهرست

۷.....	پیشگفتار
۹.....	فصل اول سبک های مدیریتی کلاس تعاریف مدیریت کلاس درس
۱۱.....	تاریخچه مدیریت کلاس
۱۲.....	اهداف مدیریت کلاس
۱۳.....	سازماندهی و مدیریت کلاس درس
۱۴.....	شیوه های مدیریت کلاس
۱۴.....	شیوه های نظارت بر کلاس از راه فعالیت های آموزشی
۱۴.....	برقراری انضباط یا نظارت بر رفتارهای اجتماعی در کلاس
۱۶.....	سبک های مدیریت در کلاس
۱۶.....	سبک مدیریت مقتدرانه - استبدادی
۱۷.....	سبک مدیریت اقتدار گرایانه - مشاوره ای
۱۷.....	سبک مدیریت آزاد منشانه
۱۸.....	سبک مدیریت بی تفاوت
۱۹.....	عناصر مؤثر بر مدیریت کلاس
۲۰.....	موانع و مشکلات مدیریت کلاس
۲۱.....	دانش آموزان مسأله دار و مدیریت کلاس
۲۲.....	معلم و مدیریت کلاس
۲۴.....	راهبردهایی جهت مدیریت مؤثر کلاس
۲۵.....	نظریه ها و قوانین راجع به مدیریت کلاس و تدریس
۲۷.....	چهار قانون مدیریت کلاس درس
۲۸.....	موانع اداری اثر بخش کلاس
۲۸.....	ویژگی های دانش آموزان
۲۸.....	ویژگی های معلم
۲۸.....	سطح آمادگی برای کلاس
۲۸.....	رابطه معلم با دانش آموزان

۲۸	شایستگی معلم:
۲۸	اهداف مدیریت کلاس:
۳۰	فصل دوم مهارت های ارتباطی ارتباط
۳۷	انگیزش جهت برقراری ارتباط
۳۸	تاریخچه مطالعات ارتباطات انسانی
۳۸	انواع ارتباطات
۴۷	اجزای فرایند ارتباط
۵۰	الگوهای ارتباط با دیگران
۵۲	سبک های ارتباطی
۵۵	موانع جریان موثر ارتباط
۵۵	مدل های ارتباطی
۵۵	نظریه ارتباطی سالیوان
۵۶	نظریه یادگیری اجتماعی بندورا
۵۷	مدل ارتباطی دیوید برلو
۵۷	مهارت های ارتباطی
۵۹	عوامل اساسی ارتباط موثر عبارتند از :
۶۲	اصول ارتباط
۶۳	فصل سوم ارتباط معلم با دانش آموز نقش دانش آموز در برقراری ارتباط با معلم
۶۴	مهارت های ارتباط با دانش آموز
۶۴	ایجاد روابط مثبت با دانش آموز
۶۴	اجتناب از تنبیه شدید و مکرر
۶۴	پرهیز از پیش داوری های غیر منصفانه
۶۵	ابراز علاقه و توجه به دانش آموزان
۶۵	ثبات داشتن و بخشنده بودن
۶۵	داشتن انتظارات بالا و ممکن
۶۵	اهمیت مدیریت کلاس و ارتباط با دانش آموز

طراحی و سازماندهی کلاس درس	۷۰
رهبری کلاس درس	۷۰
نظارت و کنترل کلاس درس	۷۱
نظارت و کنترل کیفی کلاس	۷۲
نظریه ی انتظار معلم	۷۵
نظریه ی اسناد	۷۵
نظریه ی کنترل اولیه	۷۶
نظریه ی یادگیری اجتماعی	۷۶
فصل چهارم چگونه با دانش آموزان ارتباط برقرار کنیم؟	۷۸
چگونگی روابط میان معلم با دانش آموزان افزایش روابط غیر مشروط میان معلم و دانش آموز	۷۹
اجتناب از تحسین و تمجید افراطی	۸۰
شناساندن عوامل موفقیت و شکست	۸۱
اجتناب از تنبیه شدید و مکرر	۸۱
اجتناب از شوخی	۸۴
پرهیز از پیش داوری های غیر منصفانه	۸۵
ابراز علاقه و توجه به دانش آموزان	۸۵
ثبات داشتن و بخشنده بودن	۸۶
داشتن انتظارهای بالا و ممکن	۸۷
نقش رابطه معلم و دانش آموز در ایجاد انگیزه	۸۷
سازگاری در ارتباط بین معلم و دانش آموزان چگونه ایجاد می شود؟	۸۸
نقش معلم در رشد و تکامل دانش آموزان	۸۹
ویژگی های معلمان اثربخش	۹۰
تشویق	۹۰
محبت به دانش آموزان	۹۰
یادگیری مشارکتی	۹۱
انگیزش در رفتار مدرسه	۹۶

- چالش‌های انگیزش ۹۶
- برانگیختن و رشد توانایی‌ها و استعداد‌های بشری ۹۷
- الگوی انگیزه از پرترو لالر ۹۸
- راه‌های ایجاد انگیزش در افراد ۹۹
- تئوری انگیزش و تامین نیازها از ملک کللند ۹۹
- نیاز به قدرت ۹۹
- نیاز به وابستگی ۹۹
- نیاز به کسب موفقیت ۱۰۰
- چگونه معلمان می‌توانند انتظارات خود را مشاهده کرده و ارزیابی کنند؟ ۱۰۰
- مدارس و معلمان چه کار می‌توانند بکنند؟ ۱۰۱
- الگوی یادگیری همیاری ۱۰۱
- روابط و مناسبات شخصی میان معلم و دانش‌آموز ۱۰۱
- رابطه خوب معلم با دانش‌آموزان ۱۰۳
- منابع و ماخذ ۱۰۵**
- منابع فارسی ۱۰۵
- منابع لاتین ۱۰۷

پیشگفتار

معلم محور اصلی تعلیم و تربیت است که دلسوزانه فعالیت می‌کند تا مطلبی را به نحو احسن و قابل فهم به فراگیران منتقل کند. بدیهی است که در این مسیر مهم‌ترین کار توانایی مدیریت و اداره کلاس و ایجاد رفتار مطلوب در سایه ارتباط خوب و مؤثر با دانش‌آموز می‌باشد چرا که ایجاد یک رابطه صحیح می‌تواند فضای کلاس را برای دانش‌آموز دوست داشتنی و جذاب کند.

مدرسه روابط انسانی را که موجب ایجاد تعادل فکری در فرزند می‌شود ترغیب می‌کند و به دانش‌آموزان این احساس را می‌بخشد که متعلق به گروه معینی هستند و در این گروه نقش مهمی دارند. در کلاس‌هایی که در آن روابط انسانی نیکو وجود دارد، محیط مطلوبی ایجاد می‌کند که دانش‌آموزان در داخل آن شکفته می‌شوند و معلم که بیش از هر شخص دیگری در ایجاد روابط انسانی نیکو مؤثر است، باید به گونه‌ای باشد که در سایه تعادل احساساتی خویش، با دانش‌آموزان تفاهم پیدا کند. معلم باید بتواند ارتباطی سالم و دو طرفه برقرار نماید تا سبب تبادل افکار و احساسات شده و در قبال آن به انتقال مفاهیم و دانش مورد نیاز دانش‌آموزان بپردازد و آنها را در فرایند یادگیری راهنمایی نماید و این برقراری ارتباط مؤثر جز با مدیریت اثربخش و توانای معلم ممکن نخواهد شد. پس لازم است که معلمان با شیوه‌های مدیریت کلاس و مهارت‌های ارتباط با دانش‌آموزان آشنا بوده و برحسب موقعیت و فضای کلاس آن را به نحو مطلوب به کار ببندد.

توانایی و اداره کلاس و ایجاد رفتار مطلوب در دانش‌آموزان، بخشی مهمی از کار معلم و کلاس و زمینه مناسب برای یادگیری است. به نظر می‌رسد معلم برای اداره مطلوب و منظم کلاس درس به دو مهارت نیاز دارد:

۱. برقراری ارتباط مؤثر و مثبت با دانش‌آموزان

۲. مدیریت کلاس.

این دو مهارت باعث تسهیل امر آموزش و کاهش رفتارهای نامطلوب دانش‌آموزان می‌شود. جو کلاس در هر شرایط بر نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه، مطالعه، تحصیل و حتی خودپنداری آن تأثیر می‌گذارد.

ارتباط مناسب میان معلم و دانش‌آموز، اغلب محور اثر بخشی معلم است. ارتباط مفید مستلزم آن است که معلمان از شناخت لازم و جامع هم نسبت به موضوع درسی و هم نسبت به دانش‌آموزان خویش برخوردار باشند.

چنین امری بر ایجاد یک پل ارتباطی بین دانش‌آموزان و موضوع درسی کمک می‌کند. معلمان را نیز قادر می‌سازد که موضوع درسی را به شاگردان خویش تفهیم کنند. برعکس ارتباط سطحی و ضعیف میان معلم و دانش‌آموز موجب می‌شود که حتی یادگیری مطالب ساده نیز میسر نباشد. بنابراین روابط مبتنی بر محبت، احترام و باور متقابل میان معلم و دانش‌آموز می‌تواند بر گرایش انگیزشی دانش‌آموز تأثیر گذارد. مدیریت کلاس درس به مفهوم ایجاد شرایط لازم برای تحقق یادگیری است و بر این اساس می‌توان گفت که مهارت‌های مدیریت کلاس درس زیربنای کل موفقیت در تدریس است. این امر در کلاس‌های درس مدارس ایران که مملو از دانش‌آموزان است، از اهمیت خاص برخوردار است. برای اعمال مدیریت بر کلاس درس و ایجاد شرایط بهینه برای یادگیری، خود معلم باید فردی کارا باشد تا از مهارت‌های مدیریت کلاس درس بهره بگیرد. و لازم است که معلمان با شیوه‌های مدیریت کلاس و مهارت‌های ارتباط با دانش‌آموز آشنا بوده، بر حسب موقعیت و فضای کلاس آن را به نحو مطلوب به کار ببندد.

فصل اول : سبک های مدیریتی کلاس تعاریف

مدیریت کلاس درس

ارائه راهنمایی صریح و روشن اورلیج هاردر، کالاهان، کاجک، گیسون درباره اهمیت بیشتر مدیریت کلاس درس می توان گفت وقتی کلاس درس آغاز می شود و معلم در مقابل کلاس ایستاده و مطالبی را ارائه می دهد سیستم شناختی دانش آموزان در حال تصمیم گیری است که آیا متمرکز بر یادگیری و توجه به معلم شود یا خیر؟ که در این میان عوامل بسیار زیاد دیگری نیز وجود دارند که در حال رقابت با مطالب ارائه شده توسط معلم هستند و دامنه توجه دانش آموز محدود است و به همه محرکها نمی تواند توجه کند و هدف معلم اینست که اولین انتخاب دانش آموز فعالیتهای آموزش و یادگیری باشد. معلم به منظور بر آوردن این هدف از روشهایی به منظور ایجاد انگیزه، کاهش استرس، تنظیم محیط فیزیکی و ... استفاده می کند که روی هم رفته به آن مدیریت کلاس گفته می شود (تیلستون ، ۲۰۰۴).

اولیوا(۱۳۷۹) آن را مجموعه مهارت هایی می داند که معلم به کار می برد تا در کلاس محیط یادگیری فراهم شود.دانیل دیوک معتقد است مدیریت کلاس تهیه تدارکات واتخاذ شیوه های لازم برای ایجاد و حفظ محیطی اثربخش است.

دیوک ۱۹۷۹ مدیریت کلاس را عبارت از مقررات و روش های ضروری ایجاد و حفظ محیط می داند که در آن آموزش و یادگیری بتواند اتفاق بافتد .

دویل می گوید : اقداماتی و راهبردهایی که معلمان برای حل مسئله ی نظم در کلاس به کار می برند.

اما علت پیچیدگی مدیریت کلاس از نظر جکسون ناشی از چندین خاصیت تدریس در کلاس است ، که عبارتند از: چند بعد گرایی (رویدادها و افراد گوناگون) همزمانی (رویدادهای زیاد در یک زمان رخ می دهد) فوریت (سرعت رویدادها موجب محدودیت فکر کردن می شود) عدم

قابلیت پیش بینی رویدادها و پیامدها، عمومیت (رویدادها اغلب در حضور اکثر یا همه ی دانش آموزان رخ می دهد) و تاریخ (اقدامات و رویدادها دارای گذشته و آینده هستند).
 جونز با تعیین پنج ویژگی عمده بر ماهیت جامع مدیریت کلاس تاکید می کند .

۱- درک پژوهش و نظریه های رایج در مدیریت کلاس و نیازهای روان شناختی و یادگیری دانش آموزان.

۲- ایجاد و روابط مثبت دانش آموزان - معلم و همکاران

۳- استفاده از روش های مدیریت گروهی و سازمانی که رفتار ضمن کار را به حداکثر برسانند .

۴- استفاده از روش های آموزش که یادگیری مطلوب را با پاسخ به نیاز های تحصیلی تک تک دانش آموزان و گروه کلاس تسهیل کند .

۵- توانایی استاده ی گسترده از روش های رفتاری و مشاوره ای برای کمک به دانش آموزان که مشکلات رفتاری جدی از خود بروز می دهند .

مدیریت کلاس با روش هایی مربوط است که معلمان به مدد آنها رفتار اجتماعی مثبت و مناسب دانش آموزان را بهبود می بخشند و رفتارهای مخرب آنها را مورد بررسی قرار می دهند (امینی، ۱۳۷۷)

صفوی (۱۳۷۲) مدیریت کلاس درس را رهبری کردن امور کلاس درس از طریق تنظیم برنامه ی درسی، سازماندهی مراحل کار و منابع، سازماندهی محیط به منظور بالا بردن کارایی، نظارت بر پیشرفت دانش آموزان و پیش بینی مسایل بالقوه می داند.

پرداختچی (۱۳۷۸) مدیریت را کار کردن با افراد و به وسیله افراد و گروه ها برای تحقق اهداف سازمانی بیان می کند. چنانچه بخواهیم این تعریف را به مدیریت کلاس مربوط سازیم، در این تعریف اهمیت مشارکت معلم به عنوان رهبر و راهنمای دانش آموزان بیشتر ملحوظ است. او هم چنین مدیریت را مجموعه ی فرایندهایی می داند که از طریق آنها منابع انسانی و مادی مناسب و مورد نیاز فراهم می گردد و از طریق نفوذ به رفتار و افراد در جهت تحقق اهداف سازمان اثربخش می گردد.

رئوفی (۱۳۷۷) مدیریت کلاس درس را این گونه تعریف می کند: مدیریت کلاس عبارت است از هنر به کار بردن دانش تخصصی و بهره گیری از مهارت های کلاس داری در هدایت دانش آموزان به سوی اهداف مطلوب مورد نیاز دانش آموزان و جامعه.

تاریخچه مدیریت کلاس

تعلیم و تربیت در ایران قدمت تاریخی دارد. نظام نوین آموزش و پرورش رسمی در ایران قریب به صد سال سابقه دارد. یکی از عواملی که امروزه معلمان و مدیران آموزش و پرورش به عنوان موضوعی مهم به آن توجه دارند عامل مدیریت در کلاس است.

در جامعه ما به امر مدیریت کلاس از نظر تربیت و ایجاد آمادگی های لازم در معلمان و دبیران توجه زیادی نشده است. در بررسی کارایی نظام آموزش و پرورش مسأله مدیریت کلاس از دیرباز مورد توجه بوده است. بنابراین آن مسأله اساسی و مهم برای معلم، اداره کلاس درس است. به کارگیری الگوهای سازمان دهی که حس توانمندی، حضور فعال دانش آموزان در کلاس و احساس امنیت را برای آنان تقویت می کنند پیشرفت تحصیلی آنان را به طور چشمگیری بهبود می بخشد و رضایت مندی و یادگیری آن را تشدید می نماید. هر معلم اثربخش باید فردی بشاش، خوش اخلاق، عاطفی، برخوردار از سلامت روانی و انطباق پذیر باشد. به طور دقیق معلمان و دبیران کارا و موثر افرادی هستند که باید بتوانند در لحظه های بحرانی خونسردی خود را حفظ کنند و موضع حل مسئله را برگزینند (عسگریان، ۱۳۸۰).

قبلاً مدیریت کلاسی از جنبه اعمال قدرت یا مانند مؤسسات صنعتی مورد بحث قرار می گرفت. در این رویکرد معلمان به عنوان مدیران یا تکنیسین ها و مدارس به عنوان کارخانه در نظر گرفته می شدند (گلاسر به بیان دیگر می توان گفت مدل های رفتاری گذشته بر پایه پاداش و تنبیه رشد کرده بود و هدفش تغییر رفتارهای منفی به مثبت بود. گلاسر معتقد است که با این روش نظم را بطور غیر معمول و با زور در مدرسه و کلاس اجرا می کردیم و این روش برای عده قلیلی از دانش آموزان مناسب بود و افراد زیادی در کلاس مکرر تنبیه می شدند و مدرسه را بزودی ترک کرده و به دنبال کارهای سطح پایین می رفتند یا به معضلی در کوچه و خیابان تبدیل می شدند. (تیلستون، ۲۰۰۴).

کاروین و مندلرولی معلمان امروزی می دانند که مدل اطاعت محض نه تنها دردی از حدود نصف دانش آموزان را دوا نمی کند بلکه ویژگیهایی از قبیل پرورش خود تنظیمی، خود مدیریتی، هوش هیجانی و ... را مورد غفلت قرار می دهد. (تیلستون، ۲۰۰۴).

بطور کلی مدل های رفتاری گذشته به دلایلی در حال حاضر کافی نیستند که از جمله آنها عبارتند از:

- ۱- کنترل رفتار از طرف معلم اغلب در مراحل بعدی موجب شکست دانش آموز در کنترل رفتارش می شود.
- ۲- پاداشهای بیرونی از طرف معلم منجر به کاهش انگیزه درونی شده و کمکی به رشد اخلاقی، مسئولیت پذیری و خودتنظیمی نمی کند.
- ۳- معلمان به اموری فراتر از کنترل رفتاری در کلاس درس نیاز دارند (دارلینگ و برانسفورد ، ۲۰۰۵)

در رویکردهای اخیر معلمان با ویژگیهایی از قبیل راهنما، تسهیل گر، رهبری کیفی، تدریس اثربخش، مهارتهای انگیزشی و ... توصیف می شوند و متخصصان معتقدند که هر برنامه مدیریت کلاس امروزه باید شامل سه فعالیت معلم شود:

- ۱- باید شامل فرآیندهای خود انضباطی شود و ما نمی توانیم فرض کنیم که دانش آموزان تنها با تنبیه و پاداش شیوه شهروندی و رفتار مناسب را یاد می گیرند.
- ۲- از آنجا که انتظارات معلمان از دانش آموزان در کلاسهای مختلف متفاوت است باید پیشاپیش آن انتظارات بطور مثبت و به شکل قواعد و دستورالعملها به اطلاع آنها رسانیده شده و در تابلو یا دیوار کلاس قابل مشاهده برای همیشه باشد.
- ۳- رفتارهای مورد انتظار دانش آموزان در موقعیت ها و شرایط مختلف (کلاس، زمین بازی، حیاط مدرسه و ...) باید متفاوت و متناسب با آن شرایط باشد. (تیلستون ، ۲۰۰۴).

اهداف مدیریت کلاس

- ۱- پیشرفت تحصیلی بیشتر دانش آموزان.
 - ۲- رشد اجتماعی و هیجانی دانش آموزان
 - ۳- تعادل و رشد ویژگیهای شخصیتی
 - ۴- صرف زمان بیشتر برای فعالیتهای آموزشی و یادگیری
 - ۵- صرف زمان کمتر برای فعالیتهای جنبی و بی هدف
 - ۶- رشد خود تنظیمی دانش آموزان
 - ۷- رشد اخلاقی دانش آموزان
 - ۸- تمرکز بر پیشگیری از رفتارهای مخرب به جای درمان آن
- از نظر بیکر و وستراپ (۲۰۰۰)، اهداف عمدهی مدیریت کلاس درس شامل موارد زیر است:
- ۱- برنامه ریزی درسی بر پایهی آمیزه‌های از تنوع و هدف
 - ۲- ارائه‌ی دستورالعمل‌های شفاف به دانش‌آموزان در مورد فعالیت‌های درسی

- ۳ - هدایت و نظارت بر یادگیری و فعالیت های دانش آموزان
- ۴ - بکارگیری ابزارهای آموزشی و منابع یادگیری و تدریس
- ۵ - حرکت منطقی از یک مرحله از تدریس به مرحله دیگری از تدریس
- ۶ - زمان بندی فعالیت های کلاسی و ایجاد توازن در آنها
- ۷ - شروع و خاتمه هدفمند درس

پس دیده می شود اصطلاح مدیریت کلاس با اصطلاح نظم و انضباط معادل نبوده و مدیریت کلاس را می توان مجموعه ای از برنامه ریزی ها و اقداماتی دانست که معلم برای اطمینان یافتن از اثربخشی و کارایی یادگیری در کلاس انجام می دهد معلمانی که در امر مدیریت کلاس موفق هستند نظم و انضباط را در جایگاه مناسب آن در کل صحنه ی آموزش قرار می دهند. با اجرای طرح ها و برنامه های مدیریت کلاس معلم نه تنها امیدوار است که میزان یادگیری دانش آموزان فزونی یابد، بلکه هم چنین به آنان کمک می کند که متوجه ی رفتار خود باشند و آن را اصلاح نمایند. (صیامی، ۱۳۸۳).

سازماندهی و مدیریت کلاس درس

سازماندهی کلاس به نظم و ترتیب درسی و اجتماعی دانش آموزان در کلاس درس اشاره می کند. معلمان در کلاس ها با دانش آموزانی مواجهند که از لحاظ توانایی ها و میزان پیشرفت با یکدیگر مشابه یا کاملاً متفاوت اند.

اهمیت و تاثیر مدیریت کلاس درس بر کارایی معلم تأثیر مستقیمی دارد، تا آنجا که برای معلمان مبتدی و تازه کار زمان زیادی به این امر اختصاص می یابد. صرف چنین زمانی برای مدیریت و سازماندهی کلاس موجب کاهش زمان فعال برای یادگیری دانش آموزان می شود.

معلمان به منظور آنکه زمان غیر آموزشی در کلاس درس را به کمترین مقدار برسانند، باید درس را در وقت مقرر شروع و تمام کنند. وقفه های بین فعالیت های کلاس را به کمترین حد برسانند، قواعد و قوانین معنا دار و کار آمدی را تدوین و اجرا کنند و کلاس را چنان نظم بخشند که رفتارهای مخرب شاگردان را هر چه بیشتر کاهش دهند. یک معلم زمانی در مدیریت کلاس موفق می شود که نه تنها به گونه ای موفقیت آمیز در مقابل مشکلات رفتاری دانش آموزان واکنش نشان دهد، بلکه در پیشگیری از بروز مشکلات توانا باشد.

شیوه‌های مدیریت کلاس

معلمان بر رفتار اجتماعی و یادگیری دانش‌آموزان نیز از طریق انتخاب فعالیت‌ها و نحوه‌ی سازمان دادن برای انجام فعالیت‌ها نظارت دارند معلمان از دونه‌ی نظارت بهره می‌جویند:

- ۱- نظارت بر کلاس از راه فعالیت‌های آموزشی
 - ۲- نظارت بر رفتار اجتماعی در کلاس (برقراری انضباط)
- اغلب این دو نظارت از هم جدایی ناپذیرند، اما معلمان می‌توانند با هر نوع فعالیت آموزشی و یادگیری نوعی نظارت را بر دانش‌آموزان اعمال کنند.

شیوه‌های نظارت بر کلاس از راه فعالیت‌های آموزشی

- ۱- تلاش در اجتماعی کردن دانش‌آموزان با توصیه برخی نقش‌های آنان و منع برخی دیگر.
- ۲- سازمان دادن به فعالیت‌های گروهی دانش‌آموزان مانند ابراز عقیده و دفاع از آن، پیگیری یک بحث و حل مسأله و...
- ۳- تعیین فعالیت‌ها با وقت معین و محدود.
- ۴- وادار ساختن دانش‌آموزان به یادداشت برداری، تهیه کار برگ با نتایج مشخص و قابل پیش بینی.

- ۵- درباره‌ی نتایج کارها، اطلاعات تمام را در اختیار دانش‌آموزان قرار دادن.
- ۶- اگر معلم متوجه شود که کلاس او در حال شلوغ شدن است باید مکث کند، خیره شود، به آرامی صحبت کند و نوع فعالیت‌ها را تغییر دهد. (رؤوف، ۱۳۷۳).
- ۷- در کلاس که نظم و انضباط سالم برقرار است معلم دستور نمی‌دهد، بلکه رفتارهای ناپسند دانش‌آموزان را از طریق فرایند حل مسأله هدایت و اصلاح می‌کند.

برقراری انضباط یا نظارت بر رفتارهای اجتماعی در کلاس

در مفهوم کلی، انضباط روش‌های کنترل یک سازمان یا مجموعه است. برقراری نظم و انضباط در کلاس درس شاید از مهم‌ترین مسائل هر معلم باشد و هر معلم روش‌های متفاوتی برای موفقیت در این امر دارد. تحقیقات و شواهد نشان داده‌اند که روش‌های خشن اعم از تنبیه، محروم کردن دانش‌آموزان کلاس و ... نتایج آنی و شاید غیر موثر داشته‌اند. روش‌های انضباطی موثر آن است که در استفاده‌ی آن روش‌ها بتوان به نتایج مطلوب و مورد نظر دست یافت.

در ادامه چندین روش مناسب انضباطی بر شمرده می‌شود:

- ۱- اعمال روش‌های انضباطی در محیطی دور از ترس و ارعاب: در این روش حرمت انسانی افراد حفظ شده و آنها مقاومت کمتری در برابر این روش‌ها خواهند داشت.

۲- چشم پوشی از مسائل جزئی و امور کوچک: مدیر، مربی یا معلم باید از بین مشکلات، مسائل عمده و اصلی را برگزینند و نسبت به همه‌ی مسائل حساسیت نشان ندهد.

۳- رعایت انضباط شخصی: فردی که می‌خواهد اقدام به برقراری انضباط در یک محیط بکند، باید در ابتدا در رعایت انضباط شخصی موفق باشد. معلم منضبط نه تنها اسوه خواهد بود، بلکه خود با مشکلات انضباطی به طور ملموس درگیر و سطح توقعات خود را در سطح توانمندی‌های دانش‌آموزان قرار خواهد داد.

۴- تکریم شخصیت افراد: از آنجا که عزت نفس بالاتر منجر به ایجاد رفتار اجتماعی مناسب‌تر می‌شود و چون ایجاد عزت نفس با پذیرش بی‌قید و شرط افراد و رفتار توأم با محبت و احترام و صمیمیت مرتبط است، برای آنکه افراد خودشان و با یک انگیزه‌ی درونی تمایل به رعایت و پذیرش قوانین را داشته باشد، باید شخصیت آنها را گرامی داشت و به عنوان یک انسان برایشان ارزش قائل بود. (اکرمی، ۱۳۸۰).

۵- تنبیه رفتارهای نامطلوب: گاهی در بعضی شرایط استفاده از شیوه تنبیهی به عنوان یک روش انضباطی اجتناب ناپذیر است، اما در این شرایط باید حتی الامکان روش‌هایی نظیر حذف شرایط مثبت و توبیخ ملایم کلامی و ... مورد استفاده قرار گیرد. تنبیه به طور غیر مستقیم نوعی تشویق افراد و وظیفه شناس و منضبط است.

۶- استفاده از شیوه‌های تدریس جذاب و مفاهیم جالب و مفید در کلاس: کارهای یکنواخت، موضوعات درسی نامربوط و قدیمی و روش‌های تدریس ملال‌آور عاملی است در خستگی دانش‌آموزان از کلاس درس که این امر به فعالیت‌های غیر مفید منجر می‌شود. با استفاده از روش‌های جذاب و مفید در درس ضمن یادگیری مؤثر و ثمربخش کلاس منضبط و پرشور خواهد شد.

۷- آگاهی دانش‌آموزان از انتظارات معلم: معلمان باید اطمینان حاصل کنند که دانش‌آموزانشان روش کار آنها را می‌دانند و آنها را می‌فهمند. هرگز دو معلم با انتظارات و توقعات یکسان پیدا نمی‌شود. انتظارات متفاوت و ارائه‌ی روش‌های کار ناهماهنگ، دانش‌آموزان را با مشکلاتی مواجه می‌کند

۸- آگاهی معلمان از اوقاتی که مشکلات دانش‌آموزان افزایش می‌یابد: معلمان باید بدانند که چه زمانی مشکلات دانش‌آموزان افزایش می‌یابد و اعمال غیر عادی انجام می‌دهند. مثلاً هنگام ورود